

Шамрук Олег Павлович

начальник кафедри професійної військової підготовки

кандидат психологічних наук, полковник

Київський інститут Національної гвардії України

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ НА БАЗІ КИЇВСЬКОГО ІНСТИТУТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Повномасштабне збройне вторгнення Російської Федерації проти України докорінно змінило вимоги до підготовки особового складу силових структур держави. Національна гвардія України (НГУ), виконуючи широкий спектр завдань — від охорони стратегічних об'єктів до безпосередньої участі в бойових діях, — зіткнулася з гострою потребою у системному оновленні підходів до оцінювання і підтвердження кваліфікацій особового складу. Чинна система атестації, сформована ще в умовах мирного часу, не відповідає сучасним оперативним реаліям і не дозволяє об'єктивно встановити відповідність компетентностей військовослужбовців вимогам бойових завдань.

Проблема кваліфікаційного підтвердження є комплексною і виявляє себе на кількох рівнях. На індивідуальному рівні відсутня стандартизована процедура незалежного оцінювання, що робить неможливим об'єктивне порівняння рівня підготовки різних категорій особового складу. На інституційному рівні відсутній єдиний орган, уповноважений встановлювати та переглядати стандарти кваліфікацій з урахуванням актуального бойового досвіду. На системному рівні існує розрив між навчальними програмами закладів вищої освіти НГУ і реальними вимогами, що висуває сучасний збройний конфлікт до готовності особового складу. Подолання цього розриву потребує утворення спеціалізованої структури — кваліфікаційного центру.

Аналіз нормативно-правової бази свідчить про законодавче підґрунтя для створення кваліфікаційного центру. Закони України «Про Національну гвардію України», «Про освіту» та «Про вищу освіту» передбачають можливість утворення спеціалізованих структурних підрозділів при вищих навчальних закладах з метою забезпечення якості підготовки фахівців. Стратегія розвитку НГУ визначає впровадження стандартів НАТО як один із пріоритетів інституційної трансформації. Кваліфікаційний центр стане практичним інструментом реалізації цих стратегічних орієнтирів.

Актуальність створення центру підтверджується й результатами аналізу бойового досвіду підрозділів НГУ. Практика виявила, що значна частина військовослужбовців демонструє суттєвий розрив між формально підтвердженою кваліфікацією та реальним рівнем готовності до виконання бойових завдань. Зокрема, фіксується недостатня підготовленість персоналу до роботи з новітніми засобами зв'язку, БПЛА, а також дефіцит навичок тактичної медицини та дій у складних міських умовах. Наявний механізм атестації не забезпечує своєчасного виявлення цих

прогалин і не передбачає гнучких інструментів їх усунення. Кваліфікаційний центр, натомість, матиме можливість оперативно оновлювати перелік обов'язкових компетентностей, відображаючи динамічні зміни характеру бойових дій.

Не менш важливим є міжнародний вимір проблеми. У межах виконання Річних національних програм під егідою Комісії Україна — НАТО Україна взяла на себе зобов'язання щодо гармонізації стандартів підготовки особового складу силових структур із вимогами Альянсу. Стандарти STANAG, що регламентують освітню та кваліфікаційну діяльність у збройних силах країн НАТО, передбачають наявність незалежного органу оцінювання, здатного верифікувати результати навчання. Без такого органу Україна фактично позбавлена можливості повноцінно інтегруватись у спільний освітній простір Альянсу та отримати взаємне визнання кваліфікацій своїх фахівців.

Досвід держав, що нещодавно пройшли шлях інтеграції до НАТО, є особливо показовим. Польща у 2003–2008 роках провела масштабну реформу системи кваліфікацій збройних сил, ключовим елементом якої стало створення незалежних центрів сертифікації при провідних військових навчальних закладах. Це дозволило упродовж трьох років підвищити ступінь сумісності з арміями НАТО за кваліфікаційними показниками з 54% до 81%. Схожий підхід застосували Румунія та країни Балтії. Їхній досвід переконливо свідчить: кваліфікаційний центр є не бюрократичною структурою, а реальним інструментом трансформації бойового потенціалу збройних сил.

Київський інститут НГУ є оптимальною базою для створення такого центру з огляду на сукупність об'єктивних чинників. По-перше, інститут має розвинену навчально-матеріальну базу, що включає спеціалізовані навчальні класи, тактичні поля, стрільбища та технічну інфраструктуру. По-друге, тут зосереджений значний науково-педагогічний потенціал — фахівці з бойової підготовки, права, психології та спеціальних дисциплін, що дозволить забезпечити міждисциплінарний підхід до процедури визнання результатів неформального та інформального навчання. По-третє, географічне розташування у столиці забезпечує доступність центру для представників усіх регіональних командувань НГУ та спрощує координацію з центральними органами управління.

Функціональна модель кваліфікаційного центру передбачає кілька взаємопов'язаних напрямів діяльності. Перший — розроблення та актуалізація кваліфікаційних стандартів для всіх категорій військовослужбовців НГУ з урахуванням сучасного бойового досвіду та вимог стандартів НАТО. Другий — проведення незалежних кваліфікаційних іспитів і видача сертифікатів, що підтверджують відповідність особового складу встановленим професійним стандартам. Третій — акредитація освітніх програм закладів НГУ, що забезпечить єдність підходів до підготовки на всіх рівнях. Четвертий — ведення централізованого реєстру кваліфікацій, який стане основою для ухвалення обґрунтованих кадрових рішень.

Важливою складовою роботи центру має стати аналітична функція. Систематичне збирання та обробка результатів кваліфікаційних оцінювань дозволить виявляти системні прогалини у підготовці, прогнозувати потребу у перепідготовці та корелювати зусилля навчальних закладів із реальними оперативними потребами. Це перетворює кваліфікаційний центр на елемент управлінської аналітики НГУ, що здатний забезпечувати командування своєчасною і верифікованою інформацією про стан людського ресурсу.

Соціально-мотиваційний аспект функціонування кваліфікаційного центру є не менш вагомим. Впровадження прозорої та незалежної системи оцінювання кваліфікацій сформує реальні стимули для безперервного професійного розвитку військовослужбовців. Наявність офіційно визнаного сертифіката професійної кваліфікації стане підставою для диференційованого матеріального заохочення, кар'єрного просування і залучення фахівців до виконання специфічних завдань. Це, своєю чергою, сприятиме загальному підвищенню рівня боєготовності підрозділів та закріпленню у НГУ досвідченого особового складу.

Таким чином, створення кваліфікаційного центру на базі Київського інституту НГУ є стратегічно обґрунтованим і практично необхідним рішенням, що відповідає одночасно кільком ключовим пріоритетам: підвищенню боєздатності НГУ в умовах тривалого збройного конфлікту; реалізації зобов'язань України у сфері стандартизації підготовки відповідно до вимог НАТО; оптимізації управління людськими ресурсами силової структури; формуванню інституційної пам'яті та систематизації бойового досвіду. Наявна матеріально-технічна база, науково-педагогічний потенціал і центральне розташування інституту створюють усі необхідні передумови для ефективного функціонування центру вже у короткостроковій перспективі.

Подальші наукові розвідки мають бути спрямовані на розроблення організаційно-штатної структури кваліфікаційного центру, детальне обґрунтування переліку кваліфікаційних рівнів для різних категорій особового складу НГУ, а також формування механізмів взаємного визнання сертифікатів у рамках співпраці із збройними силами держав — членів НАТО. Реалізація цих заходів дозволить закласти міцне підґрунтя для сталого розвитку системи підготовки Національної гвардії України як у воєнний, так і в повоєнний час.